

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดความมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษาไว้ ให้มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม ในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้น ควรปลูกฝังให้คนไทยมีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2547 หน้า 6-7) ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อ สื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงาน ดำรงชีวิตร่วมกัน ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ ในการพัฒนาอาชีพ ให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพเป็นสมบัติล้ำค่า ควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 21) การจัด การเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสารกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์ และสมดุลในด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นการจัด การเรียนรู้แบบบูรณาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 21) การเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องฝึกฝน มิใช่เป็นเรื่องที่จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ การใช้ภาษาเป็นเรื่องของการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะการเขียนนั้นเป็นกระบวนการสื่อความหมายที่ซับซ้อน จึงก่อให้เกิดปัญหาต่างๆในการเขียน ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเขียนที่สำคัญที่สุด คือ การคิด เพราะการคิดเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้งานเขียนเกิดขึ้นได้ (วรรณิ โสมประยูร, 2542, หน้า 142) ในบรรดาทักษะทางภาษาทั้งสี่ทักษะ อันได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่สลับซับซ้อน และยากที่สุด เพราะในการสื่อสารด้วยการเขียนนั้น ผู้เขียน

จะต้องมีความรอบรู้ มีความคิด และสะสมประสบการณ์ต่างๆไว้มาก ความรอบรู้เหล่านั้นอาจได้มาจากแหล่งต่างๆกัน เช่น อาจจะได้จากการฟัง การอ่าน การเสวนากับผู้รู้ การศึกษาค้นคว้า การท่องเที่ยว การวิจัย แล้วจึงกลั่นกรองความรู้ที่ได้รับมาแสดงออกเป็นลายลักษณ์อักษรที่สื่อความหมายและความคิดให้ประจักษ์ (สุจริต เพียรชอบ, 2539, หน้า 92)

การเขียนเป็นการใช้ทักษะ ซึ่งต้องอาศัยการนำถ้อยคำ และความรู้จากประสบการณ์ต่างๆ มาเรียบเรียงลำดับของความคิดให้ต่อเนื่องกัน ด้วยเหตุนี้การเขียนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงถึงพฤติกรรม การสร้างสรรค์ของผู้เขียนด้วย ปัจจุบันพบว่าครูส่วนใหญ่มักประสบปัญหากับการที่เด็กเขียนไม่ได้มีความเบื่อหน่ายในการเขียน จนมีคำกล่าวกันว่า การเขียนเรียงความของนักเรียนมีลักษณะเป็น “โทรเลข” บ่อยๆ คือ ขาดการจัดลำดับความที่ดี ใช้ภาษาห้วน ขาดความมีสุนทรียภาพทางภาษา ใช้ภาษาไม่ถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนจนถึงการแสดงพฤติกรรมที่เบื่อหน่ายในการเขียน ดังนั้นถ้าหากครูผู้สอนได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว หาวิธีแก้ไขปัญหาให้หมดไป โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีการเขียนสร้างสรรค์แล้ว ก็จะทำให้เขารักการเขียนมีเจตคติที่ดีในการสร้างสรรค์ผลงานของเขา การเขียนสร้างสรรค์ยังเป็นผลิตผล ของความคิดริเริ่มอย่างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เขียนตระหนักว่าเขาได้ผลิตผลงานซึ่งมีขึ้นเดียวในโลกด้วยตัวเขาเอง ดังนั้นการสอนที่กระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกทางด้านการสร้างสรรค์จึงจำเป็นอย่างยิ่ง (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2552, หน้า 4) การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของการคิดเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความสามารถทางสมองที่สำคัญของคน เป็นปัจจัยจำเป็นอย่างหนึ่งในการพัฒนาคน และประเทศ (อารี พันธุ์ณี, 2537, หน้า 1) การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเขียนที่ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการ หรือความคิดคำนึงของตน เขียนออกมาด้วยถ้อยคำสละสลวย ประทับใจผู้อ่าน และผู้ฟังให้ความเพลิดเพลิน ประเทืองปัญญาไปด้วยในตัว (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2521, หน้า 2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 2 การเขียน การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่างๆ การเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนรายงานจากศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และเขียนสร้างสรรค์ ในมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และรายงานจากศึกษาค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพของผู้เรียนได้กำหนดไว้ว่า มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยค และเขียนข้อความตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพโครงเรื่อง และแผนภาพความคิดเพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่างๆ เขียนแสดงความรู้สึก และความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสมรรถภาพทางสมองที่ส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ถ้าได้รับการเอาใจใส่แต่เยาว์วัยและวิชาภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่ง ที่สามารถส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ขึ้นได้ ครูภาษาไทยจึงควรรหาทางส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสคิดสร้างสรรค์ได้ตามควรแก่วัย และศักยภาพให้มีประสิทธิภาพ ในการถ่ายทอดความคิด และสื่อความหมาย ให้เกิดประโยชน์ที่ต้องการอย่างสูงสุด พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การฝึกทักษะการเขียนสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝัง และพัฒนาให้แก่เด็ก (อารีรังสินันท์, 2528, หน้า 6) การเขียนเป็นความสามารถด้านการสังเคราะห์ ที่แสดงพฤติกรรมสร้างสรรค์ เพราะการเขียนเป็นการนำความรู้เกี่ยวกับคำ หรือเนื้อเรื่องอื่นๆที่ได้จากการฟัง และอ่านมาผสมผสานเรียงลำดับ เป็นความคิดใหม่ แล้วเขียนแสดงความคิดเหล่านั้นออกมา ให้ผู้อื่นเข้าใจ ผลงานที่เขียนจึงเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดีจะสามารถเขียนได้ดี เพราะการเขียนต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังกล่าวนอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ภาษามีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการเขียน ซึ่งตามธรรมชาติเด็กมีความคิดสร้างสรรค์อยู่แล้วแต่จะมากน้อยต่างกันตามโอกาสที่ได้รับ การฝึกฝน เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาทักษะการเขียนได้ดังกล่าว ครูจึงควรเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กทุกคน เมื่อทราบว่าเด็กคนใดมีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาน้อย ก็ควรหาวิธีปลูกฝังให้เกิดมีขึ้นในตัวเด็กให้มากขึ้นแล้วการพัฒนาทักษะการเขียนก็จะดีขึ้นด้วย (วรรณิ์ โสมประยูร, 2542, หน้า 169)

การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศปีการศึกษา 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านคุณภาพการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทั่วประเทศ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.02 เขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.67 และปีการศึกษา 2552 ในระดับประเทศได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.58 เขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง, 2553, หน้า 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามแนวทางการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีสมรรถภาพในการอ่านคล่อง เขียนคล่องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ และได้ทำการวิจัยสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนระดับประถมศึกษาแล้ว พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ สมรรถภาพที่มีปัญหาได้แก่ ทักษะการอ่านและการเขียน ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู เช่น ขาดความถนัดและประสบการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก, หน้า 6) พิมพิดา โยธาสมุทร (2553, ย่อหน้า 2) ได้กล่าวถึงการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานในปี 2551 ของนักเรียนส่วนใหญ่ พบว่าผลการสอบของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ยทุกวิชาไม่ถึงร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กยังขาดความเข้มแข็งทั้งด้านความรู้ และการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนทุกระดับ เรื่อยมาจนถึง

ปัจจุบันก็พบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 และพบว่ามึนักเรียนหลายโรงเรียนเขียนคำภาษาไทยผิด การเรียบเรียงรูปประโยคไม่ถูกต้อง ทำให้ข้อความที่เขียนไม่สามารถสื่อความหมายได้ วิภาฤดี วิภาวิน (2545, หน้า 23) กล่าวว่า ผลการประเมินจากการศึกษาและวิจัยพบว่า ทักษะการเขียน เป็นทักษะที่ยากสำหรับครูผู้สอนที่สอนให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะต้องให้ผู้เรียนสามารถเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ จึงมีครูไม่น้อย ที่ประสบกับปัญหาการสอนเขียนสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน ระดับประถมศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางการเขียนของผู้เรียนให้ดีขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการเขียน เพื่อถ่ายทอดความคิด การแสดงออก ความรู้สึก จินตนาการและประสบการณ์ต่างๆที่มีอยู่ออกมาในทางสร้างสรรค์ พบว่าครูยังสอนโดยเน้นการจำ และเขาวนปัญญามากกว่าเน้นความคิดสร้างสรรค์ ขาดการกระตุ้นการพัฒนา และการส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนไม่กล้าคิด และแสดงออก จนกระทั่งไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือลำดับความคิดออกมาได้ จากคำกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของ อามรณ์ รัตน์มณี (2553, หน้า1) ที่กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ผลการเรียนของนักเรียน และความสามารถในการเขียนต่ำว่า สาเหตุที่ทำให้ผลการเรียนต่ำสาเหตุหนึ่งมาจากครู เนื่องจากครูจัดการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับเด็ก ครูขาดคุณลักษณะความสามารถและเทคนิคในการสร้างแรงจูงใจในการเรียน ยุทธชัย เฉลิมชัย (2553, หน้า 9) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนของครูไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และกล้าแสดงออกเกิดความมั่นใจนั้นครูควรเพิ่มทักษะการเรียนการสอนที่เน้นการใช้ทักษะ ต้องยกเลิกการเรียนการสอนด้วยวิธีการบังคับควบคุม เพราะจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจ ขาดความคิดสร้างสรรค์ และไม่กล้าแสดงออก ถึงเวลาแล้วที่ครูต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ วรณิ โสมประยูร (2542, หน้า 67) ได้กล่าวเกี่ยวกับครูผู้สอนไว้ว่า ถ้าครูมีความรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กดี ก็จะช่วยทำให้เข้าใจ และเลือกวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างเหมาะสม กับระดับวุฒิภาวะของนักเรียน ทำให้การพัฒนาทักษะทางภาษาได้ประสิทธิผล แต่ถ้าครูไม่มีความรู้ความเข้าใจก็จะมุ่งสอนตามที่ตนถนัด โดยไม่คำนึงถึงเด็กและวิธีการสอน การฝึกทักษะทางภาษาก็อาจล้มเหลว ไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทอแรนซ์ (Torrance, 1962, pp.84-105) ได้ศึกษาพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยประถมศึกษาว่า เด็กกระยะ 8-10 ปี เด็กวัยนี้มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น และสามารถนำความคิดนั้นไปใช้ได้จริงๆ สามารถกระตุ้นให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ หรือทักษะอื่นๆ ซึ่งเด็กสามารถทำงานที่ยากขึ้นได้ ต้องการที่จะแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสนี้แก่เด็ก

จอยส์, และวิล (Joyce, & Weil, 1966, pp.239-253) กล่าวไว้ว่า วิธีสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมา อุปไมยเพื่อใช้ในการกระตุ้นความคิดใหม่ๆ ไว้ 3 แบบ คือการเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) การเปรียบเทียบ

บุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง (compressed conflict) วิธีการนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษ สำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียน และการพูดอย่างสร้างสรรค์รวมทั้งการสร้างสรรคงานทางศิลปะ ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียน ได้แก่ ผู้เรียนจะเกิดความคิดใหม่ และสามารถนำความคิดใหม่ ๆ นั้นไปใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนอาจเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิด และความคิดของผู้คนอื่นอีกด้วย ทศพร เกตุถนอม (2547, หน้า 29) ได้กล่าวไว้ว่าวิธีการเรียนรู้แบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้น กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะประกอบไปด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนให้พยายามคิด และแสดงความคิดเห็นออกมา มีการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและกระตุ้นให้มีส่วนร่วมไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนอยู่ตลอดเวลา ที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยที่รายงานว่าการเขียนสร้างสรรค์นั้นพัฒนาได้ด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์อยู่บ้าง เช่น จักรเพชร สุริยะกมล (2551, หน้า 77) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดและเขียนสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ พบว่านักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทยสูงขึ้น สุวรรณ มะลิวัลย์ (2551, หน้า 45) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการสอนของครู มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนอยู่เสมอทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน ส่วนพฤติกรรมของผู้เรียน พบว่าทักษะการอ่านสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่อง แสดงความคิดเห็น และข้อคิดที่ได้จากเรื่องตรงประเด็น ช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ดีขึ้น ตามเกณฑ์ที่กำหนด ทักษะการคิด นักเรียนมีการคิดอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ สุภาพ ช่างสอน (2549, หน้า 116-117) ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ และวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบกระบวนการคิด พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงขึ้น

หลักการและแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีที่สอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ อาจจะเป็นวิธีสอนที่สามารถสร้างความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และยังเป็นวิธีการที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดและจินตนาการได้น่าจะเป็นการสอนที่เพิ่มทักษะ ในการเขียนสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลได้ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ กับวิธีการสอนปกติเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้การสอนปกติระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างที่สอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์กับการสอนปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างที่สอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์กับการสอนปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ปลุกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย
3. เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลวัดนางใน (ละเอียดอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 158 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลวัดนางใน (ละเอียดอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มจาก 4 ห้องเรียน ได้ห้องเรียนจำนวน 2 ห้อง คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 มีนักเรียน จำนวน 30 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 มีนักเรียนจำนวน 30 คน แล้วจับสลากอีกครั้งเพื่อเลือกกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 สอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 สอนโดยใช้การสอนปกติ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ วิธีการสอนซึ่ง แบ่งเป็น 2 วิธีได้แก่

2.1.1 การสอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์

2.1.2 การสอนปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้ซึ่งแบ่งได้ 2 ด้าน คือ

2.2.1 ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์

2.2.2 เจตคติต่อการเรียนภาษาไทย

3. ขอบเขตของเนื้อหา

จากหนังสือภาษาพาที่เรื่องชีวิตที่ถูกเม็น เรื่องโอม!พินิจมหาพิชารณา เรื่องแรงพิโรธ จากฟ้าดิน เรื่องไวรัสรวยร้าย เรื่องสนุกสนานกับการเล่น และเรื่องหนูเออยจะบอกให้

4. ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมเวลา 15 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดของจอยส์ และวีล ซึ่งศึกษา เขมมณี ได้นำมาประยุกต์เป็นการสอนกระบวนการคิด สร้างสรรค์มี 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียนเล่าบรรยาย ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ผู้เรียนทำงานนั้นๆ ตามปกติที่เคยทำ เสร็จแล้วให้เก็บผลงานไว้ก่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรง ผู้สอนเสนอคำคู่ ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาว เหมือนหรือต่างกันอย่างไร คำคู่ที่ผู้สอนเลือก มาควรให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรืองานที่ผู้เรียนทำในขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียน เปรียบเทียบหลายคู่ และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลกับสิ่งของ ผู้สอนให้ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งใด สิ่งหนึ่งและแสดงความรู้สึกออกมา เช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้าจะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้งผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำ หรือวลี ที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเอง เช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชือดนมๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบาย ความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิม ในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาใช้ใน งานของตน ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

การสอนแบบปกติ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการสอนไปตาม แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นตามคู่มือที่กระทรวงศึกษาธิการนำเสนอ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้คำถามหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนเกิดความพร้อม และเกิดความตั้งใจที่จะเรียน

2. ขั้นสอน ครูดำเนินการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ในเนื้อหาในการสอน จะใช้กิจกรรมต่างๆ ดังนี้

2.1 อ่านเนื้อเรื่องที่จะเรียน นำมาวิเคราะห์เรื่อง

2.2 นักเรียนวิเคราะห์เนื้อเรื่องโดยช่วยกันบอกประเด็นสำคัญของเรื่องเป็น

หัวข้อ

2.3 นำประเด็นสำคัญ ทำแผนภาพโครงเรื่อง ให้เด็กอภิปรายรายละเอียดลงใน แผนภาพโครงเรื่อง

2.4 แบ่งเด็กเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมจากเนื้อเรื่อง โดยการอภิปราย

2.5 ยกร่างข้อเขียนให้เป็นรายละเอียด

2.6 ปรับปรุง และขัดเกลาสำนวน โดยเพิ่มเติมรายละเอียด ที่ยังขาด ตลอดจน แก้ไขตัวสะกดการันต์ และกำหนดว่าจะกล่าวหัวข้อใดก่อนหลัง

2.7 นำผลงานที่เพื่อนติชมแก้ไขอีกครั้ง เขียนเรื่องให้สมบูรณ์ วาดภาพ ประกอบ

3. ขั้นสรุป นักเรียนช่วยกันสรุป และเน้นย้ำประเด็นสำคัญของเนื้อหา ในการสอน จะใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การอภิปราย สถานการณ์จำลอง การใช้บทบาทสมมติ เพื่อช่วยให้การสอน น่าสนใจและสร้างความสนใจนักเรียนมากขึ้น

4. ขั้นวัดผลและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนทดสอบและทำแบบฝึกหัด เพื่อให้ครูทราบผลการเรียนรู้ของนักเรียน

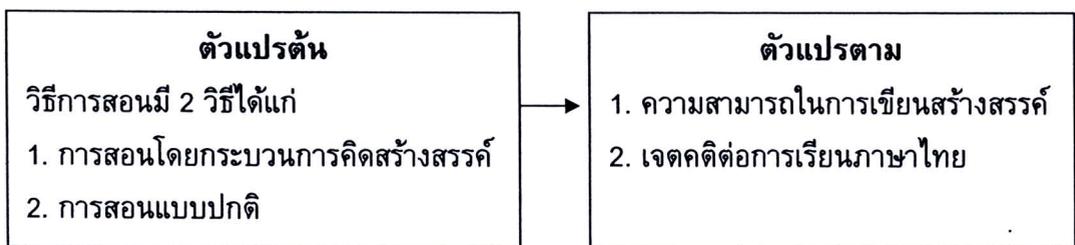
ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถในการเขียนของ นักเรียนซึ่งมี 4 องค์ประกอบได้แก่ การสะกดคำ ความยาวของเนื้อหา สำนวนโวหาร ความคิด สร้างสรรค์ ซึ่งวัดได้จากคะแนนในการทำแบบทดสอบ วัดความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบให้นักเรียนเขียนตอบ จากการทำแบบทดสอบการเขียนสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

เจตคติต่อการเรียนภาษาไทย หมายถึง ความรู้สึกและความคิดเห็นทั้งในทางบวก และทางลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ซึ่งวัดได้จาก แบบสอบถามวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาล วัฒนาใน (ละเอียดยอดปฐมภัก) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การกำหนดกรอบแนวคิดในการเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสร้างสรรค์ที่สอน โดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กับแบบปกติ ซึ่งวิธีสอนโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ และแนวคิดของ จอยส์, และวีล (Joyce, & Weil, 1966, pp. 239 - 255) พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ กอร์ดอน (Gordon) ที่กล่าวว่าบุคคลทั่วไปมักยึดติด กับวิธีคิด แก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ของตน โดยไม่ค่อยคำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบ และไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสได้ลองคิด แก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อนหรือให้บุคคลจากหลายกลุ่มประสบการณ์ มาช่วยกันแก้ปัญหาก็ ได้วิธีการที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งทิตนา แคมมณี (2552, หน้า 253) ได้นำมาประยุกต์เป็นการสอนกระบวนการ การคิดสร้างสรรค์ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นการสร้างอุปมาแบบ ตรง ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลกับสิ่งของ ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ ขัดแย้ง ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน สามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอน โดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอน โดยการสอนปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอน โดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการสอนปกติ
4. เจตคติต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าการสอนปกติ